

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
Misija na Kosovu

PREGLED SLUČAJEVA
bespravnog ponovnog zauzimanja
IMOVINE NA KOSOVU

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. MEĐUNARODNI I PRAVNI OKVIR KOSOVA	5
2.1 Međunarodni pravni okvir.....	5
2.2 Pravni okvir Kosova.....	5
3. ZABRINUTOSTI UTVRĐENE U DELOTVORNOM REŠAVANJU SLUČAJEVA PONOVOG BESPRAVNOG ZAUZIMANJA IMOVINE.....	6
3.1 Pitanja koja se tiču Kosovske agencije za imovinu (KAI).....	7
3.1.1 Podnošenje prijave Kosovskoj policiji.....	7
3.1.2 Praćenje predmeta	8
3.3 Pitanja koja se tiču tužilaštva	9
3.3.1 Predmeti koji još čekaju u tužilaštvima.....	9
3.3.2 Vreme za podnošenje optužnice	11
3.3.3 Sadržaj optužnica	11
3.3.4 Podignute optužbe	12
3.3.5 Tražene kazne.....	12
3.4 Pitanja koja se tiču rada sudova	13
3.4.1 Neopravdana kašnjenja	13
3.4.2 Izricanje kazne	14
3.4.3 Restitucija	15
3.4.4 Izvršenje kazni	16
4. ZAKLJUČAK	17
5. PREPORUKE	18

SPISAK SKRAĆENICA

- EKLJP** Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda
- ESLJP** Evropski sud za ljudska prava
- KAI** Kosovska agencija za imovinu
- OEBS** Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija na Kosovu
- KP** Kosovska policija
- UDLJP** Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima
- ZKP** Zakonik o krivičnom postupku

SPISAK DIJAGRAMA

Dijagram 1: Prosečno vreme, u mesecima, rešavanja slučajeva bespravnog ponovnog zauzimanja imovine u osnovnim sudovima po regionima (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 2: Broj presuda u vezi sa bespravnim ponovnim zauzimanjem imovine po mesecima (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 3: Regionalna raspodela predmeta koje je KAI dostavila tužilaštvima (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 4: Rešavanje predmeta koje su dobila tužilaštva (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 5: Broj meseci za podizanje optužnice (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 6: Status predmeta u osnovnim sudovima (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 7: Broj meseci potrebnih osnovnim sudovima za rešavanje predmeta, u odnosu na broj nerešenih predmeta po sudiji u svakom osnovnom sudu (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 8: Kazne izrečene nakon okrivljujućih presuda (od oktobra 2014. god.)

Dijagram 9: Novčane kazne plaćene po osnovnom sudu (od oktobra 2014. god.)

REZIME

U ovom izveštaju daje se pregled reagovanja institucija Kosova na slučajeve bespravnog ponovnog zauzimanja imovine kojom upravlja Kosovska agencija za imovinu (KAI) i procena u pogledu toga na koji način sistem generalno rešava slučajeve bespravnog ponovnog zauzimanja imovine¹. Do bespravnog ponovnog zauzimanja imovine dolazi kada lice ili grupa lica, koja su iz imovine bila deložirana na osnovu zakonskog naloga za deložaciju, kasnije ponovo zauzmu tu imovinu. Ponovno zauzimanje imovine u slučaju kada je donet nalog za deložaciju predstavlja krivično delo definisano Krivičnim zakonikom Kosova za koje je zaprećena kazna zatvora u visini do tri godine. Ponovno zauzimanje imovine široko je rasprostranjena pojava na Kosovu, koja se odnosi kako na privatnu tako i na imovinu kojom raspolaže KAI. Slučajevi ponovnog zauzimanja imovine kojom raspolaže KAI, u kojima je KAI podneo tužilaštvu krivičnu prijavu, u velikom broju slučajeva su međuetničkog karaktera, pri čemu je kosovski Srbin vlasnik imovine, a kosovski Albanac lice koje je zauzelo imovinu. Efektno rešavanje ovih predmeta doprineće ne samo uspostavljanju pravne sigurnosti, već će isto tako pomoći u nastojanjima za pomirenje između kosovskih Albanaca i kosovskih Srba.

Kako bi se ocenilo reagovanje institucija na slučajeve bespravnog ponovnog zauzimanja imovine, OEBS je ispitao sve takve slučajeve u vezi sa imovinom kojom raspolaže KAI u periodu od 2008. do 2013. god. Ograničavanje obima studije samo na onu imovinu kojom raspolaže odnosno upravlja KAI omogućilo je lako identifikovanje imovine koja je predmet ponovnog zauzimanja. Manjkavost ove odluke bila je ta što njom nije obuhvaćeno bespravno ponovno zauzimanje imovine koja je bila u isključivom posedu i pod upravom privatnih vlasnika, što su jednako važni slučajevi. Pošto se svi predmeti odnose na ponovno zauzimanje nepokretne imovine, u svim ovim slučajevima je inicijalnu deložaciju izvršio KAI uz pomoć Kosovske policije (KP). OEBS je ispitao kako napreduje svaki predmet od početnog utvrđivanja bespravnog ponovnog zauzimanja imovine do izvršenja konačne presude. Ova procena ukazuje na ozbiljne probleme u vezi sa izvršenjem deložacija od strane institucija Kosova. Ovi predmeti nisu pravno gledano složeni: u predmetima generalno postoji jedno okrivljeno lice; broj dokaza je razuman; stepen složenosti postojećih pravnih pitanja je nizak; i nema nerešenih vlasničkih sporova.

Međutim, uprkos njihovoj relativnoj jednostavnosti, usled sporog reagovanja na nivou tužilaštva i sudstva, procesuiranje predmeta traje u proseku dve godine i tri meseca od trenutka kada se predmet dostavi KAI, preko tužilaštva, do konačne presude koju donosi osnovni sud. Pored toga, primećen je i određeni broj drugih propusta u reagovanju organa vlasti na slučajeve bespravnog ponovnog zauzimanja imovine, što sprečava efektno rešavanje ovih predmeta. Ovo uključuje činjenicu da: KAI ne obaveštava KP o bespravnom ponovnom zauzimanju imovine, čime se licima koja su bespravno zauzela imovinu omogućava da u njoj borave tokom celokupnog trajanja procesa rešavanja predmeta; tužilaštvo ne ističe međuetnički karakter ovih

---

¹ Procedure za rešavanje slučajeva bespravnog ponovnog zauzimanja imovine i osnovne činjenice u pogledu bespravnog ponovnog zauzimanja imovine su iste, bez obzira na to da li imovinom raspolaže KAI ili je imovina u privatnom vlasništvu ili posedu. Prema tome, razmatranje predmeta koji se odnose na imovinu kojom raspolaže KAI mogu baciti svetlo na to na koji način se isto tako verovatno mogu rešavati predmeti koji se odnose na imovinu kojom ne raspolaže odnosno upravlja KAI.

slučajeva, niti traži stroge kazne; a sudovi ne donose naloge za ponovnu deložaciju; sudovi su takođe skloni donošenju kratkih, uslovnih presuda koje nemaju efekat sprečavanja izvršenja takvih dela; sudovi ne donose naloge za restituciju radi obeštećenja vlasnika imovine.

Bolja koordinacija relevantnih institucija izvršne vlasti i veći naglasak na težinu ovih predmeta od strane suda verovatno bi dovela do znatno boljeg izvršenja u predmetima bespravnog ponovnog zauzimanja imovine i smanjenja broja takvih slučajeva. Na kraju izveštaja nalaze se preporuke kojima se, između ostalog, ističe neophodnost da: tužilaštvo na odgovarajući način kvalifikuje ova dela; da sudovi presude donose blagovremeno i na osnovu okolnosti u svakom predmetu ponaosob, i da uvek u dispozitivu nalože da lica koja su bespravno zauzela imovinu da treba da je napuste, a ne da kao opšte pravilo, donose uslovne presude.

1. UVOD

Sprovođenje naloga za deložaciju i upravljanje imovinom na čitavom Kosovu i dalje predstavlja izazov. U Izveštaju Evropske komisije o ostvarenom napretku na Kosovu, za 2013. godinu, utvrđeno je da je broj nerešenih deložacija oko 820, od čega se oko 350 odnosi na severno Kosovo². Mnogi nerešeni zahtevi za naknadu imovinske štete su na sudu, a nalozi za deložaciju u presuđenim predmetima često se ne poštuju, pri čemu se deložirana lica vraćaju i ponovo zauzimaju imovinu. Od 2008. do 2013. godine Kosovska agencija za imovinu (KAI) uputila je tužilaštvu 326 takvih slučajeva ponovnog zauzimanja imovine, u vezi sa imovinom kojom ona raspolaže³, a broj bespravnih ponovnih zauzimanja imovine na čitavom Kosovu verovatno je znatno veći kada se uračuna imovina kojom ne raspolaže odnosno upravlja KAI⁴.

Efektno rešavanje slučajeva bespravnog ponovnog zauzimanja imovine od suštinske je važnosti za prava i integrisanje zajednica kosovskih Srba na Kosovu. Preko 95 % slučajeva KAI koji su upućeni tužilaštvima odnosilo se na imovinu čiji vlasnici su pripadnici zajednice kosovskih Srba koju su bespravno ponovo zauzeli pripadnici zajednice kosovskih Albanaca. Postoji istorijat imovinskog nasilja na Kosovu, koje se nastavlja do danas. Na primer, Kosovskoj policiji (KP) je na teritoriji celog Kosova u 2013. godini prijavljeno oko 120 slučajeva imovinskih krivičnih dela. Prema tome, efektno rešavanje ovih slučajeva bespravnog ponovnog zauzimanja imovine takođe je od suštinske važnosti za bezbednost i vladavinu prava na Kosovu.

Slučajevi bespravnog ponovnog zauzimanja imovine nisu pravno složeni jer: u njima generalno postoji jedan okrivljeni; broj dokaza je osrednji; stepen složenosti postojećih pravnih pitanja je nizak; i nema nerešenih vlasničkih sporova. U svetlu ovih razloga, tužilaštva bi trebalo da podižu optužnice čak i ranije nego što su to činila u periodu obuhvaćenom izveštajem.

---

² Videti Izveštaj Evropske komisije o ostvarenom napretku na Kosovu za 2013. godinu, dostupan na: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/package/brochures/kosovo_2013.pdf

³ Od 326 predmeta, 65 predmeta bilo je iz regiona Mitrovicë/Mitrovice. Predmeti koje je do sada rešavala KAI odnose se samo na imovinu južno od reke Ibër/Ibar.

⁴ Slučajevi bespravnog ponovnog zauzimanja imovine koji se odnose na imovinu kojom ne raspolaže KAI ne mogu se brzo identifikovati. KAI ne vodi podatke o slučajevima bespravnog ponovnog zauzimanja imovine koji se odnose na imovinu kojom ona ne raspolaže.

Cilj ovog izveštaja je da se utvrdi da li institucije Kosova na efektan način rešavaju slučajeve bespravnog ponovnog zauzimanja imovine. U skladu sa mandatom OEBS-a da unapređuje i štiti imovinska prava zajednica na Kosovu i bezbednost i vladavinu prava na Kosovu, u ovom izveštaju se daje analiza reagovanja institucija Kosova na onu grupu slučajeva bespravnog ponovnog zauzimanja imovine kojom raspolaže KAI.

Kada KAI deložira lice koje je prvobitno bespravno zauzelo imovinu, vlasnik imovine ima pravo da izabere da li će njegovom imovinom raspolagati KAI ili će tražiti povraćaj imovine. Ukoliko izabere potonje, KAI više neće vršiti nadzor nad imovinom, da bi, na primer, osigurala da ona ne bude ponovo zauzeta, niti će preduzimati bilo kakve radnje ukoliko se to desi. U ovom slučaju, vlasnik se u vezi sa pitanjem vraćanja imovine u posed mora obratiti relevantnim lokalnim institucijama.

Nalazi izveštaja počivaju na kvantitativnoj i kvalitativnoj analizi informacija dobijenih od KAI, kao i na optužnicama, optužnim predlozima i presudama dobijenim iz sedam regionalnih osnovnih tužilaštava i sedam osnovnih sudova na Kosovu.

Kako bi izvršili ovu procenu, službenici OEBS-a koji prate rad pravosuđa pratili su na koji način institucije rešavaju svaki od predmeta KAI-a. U vreme podnošenja izveštaja presuda je doneta u 137 predmeta. Od tog broja sud je bio u mogućnosti da pripremi spise predmeta, uključujući optužnice, presude i informacije o izricanju kazni za 117 predmeta⁵. Ovih 117 predmeta činili su podskup koji je predstavljao osnovu za ovaj izveštaj. OEBS je detaljno pročitao optužnice i presude donete u ovim predmetima, kako bi izvršio procenu i uporedio kvalifikacije dela i izrečenih kazni. Pored detaljne analize i pregleda dokumentacije, od oktobra 2013. do oktobra 2014. god., OEBS je pratio 93 ročišta u 50 tekućih predmeta koji se odnose na bespravno ponovno zauzimanje imovine, pri čemu ja posmatrana praksa u sudovima i tužilaštvima u vezi sa predmetima bespravnog ponovnog zauzimanja imovine.

Ograničavanje obuhvata studije samo na imovinu kojom raspolaže KAI omogućilo je lako identifikovanje imovine koja je predmet ponovnog zauzimanja. Nedostatak ove odluke je u tome što je njom izostavljen podskup bespravno ponovo zauzete imovine koja je u posedu privatnih vlasnika i kojom oni raspolažu. Međutim, postupci za rešavanje predmeta bespravnog ponovnog zauzimanja imovine od strane tužilaštva i sudova i osnovne činjenice u vezi sa bespravnim ponovnim zauzimanjem imovine su iste, bez obzira da li imovinom raspolaže KAI ili je imovina u privatnom vlasništvu i njom raspolaže privatno lice. Prema tome, razmatranje predmeta koji se odnose na imovinu kojom raspolaže KAI može baciti svetlo na to kako se, isto tako, u sistemu verovatno rešavaju predmeti koji se odnose na imovinu kojom ne raspolaže KAI⁶.

Izveštaj je podeljen na pet delova. Drugi deo predstavlja pregled međunarodnog i pravnog okvira Kosova. U trećem delu se u glavnim crtama iznose pitanja identifikovana u efektnom rešavanju predmeta ponovnog zauzimanja imovine. Četvrti deo predstavlja zaključke Izveštaja i, na kraju, u petom delu se daju preporuke za relevantne interesne strane.

---

⁵ U preostalim slučajevima ni službenici suda ni sudije nisu bile u mogućnosti da lociraju spise predmeta. Međutim, u tim slučajevima činjenica da je predmet završen i datum presude ili oslobađajuće presude upisuje se u evidenciju odnosno sudski registar.

⁶ Videti *supra* fusnota 1.

2. MEĐUNARODNI I PRAVNI OKVIR KOSOVA

2.1 Međunarodni pravni okvir

Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP) i njeni protokoli kao i Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima⁷, direktno se primenjuju na Kosovu⁸. Od posebne važnosti je član 1 Protokola Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Protokol 1), kojim se predviđa da svako ima pravo na mirno uživanje poseda i da se nikome ne sme bespravno oduzeti imovina.

Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) smatra da bilo kakvo mešanje u vezi sa imovinom mora biti: 1) zakonito; 2) u javnom interesu, drugim rečima, mora postojati legitiman cilj kojem se teži; i 3) srazmerno⁹. Prema ESLJP-u, do kršenja člana 1 Protokola dolazi kada se podnosiocu zahteva "ne dozvole pristup i kontrola, korišćenje i uživanje njegove imovine, kao i bilo kakva nadoknada za narušavanje njegovih imovinskih prava"¹⁰. U svim predmetima analiziranim radi ovog izveštaja nedostaju zahtevi ESLJP-a u vezi sa dopustivim mešanjem u vezi sa pravom nesmetanog uživanja imovine.

2.2 Pravni okvir Kosova

Ponovno zauzimanje nepokretne imovine predstavlja krivično delo kažnjivo prema članu 332 Krivičnog zakonika Kosova¹¹. U članu 332, stav 3, navodi se da "će izvršilac biti kažnjen kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do tri (3) godine ukoliko je prethodno bio osuđen za nezakonito zauzimanje nepokretnosti ili je bio deložiran iz te nepokretnosti odlukom suda ili odlukom drugog javnog subjekta ili institucije, ustanovljene važećim zakonima...". Ovaj stav važi za slučajeve kada je došlo do ponovnog zauzimanja imovine.

Druga dva krivična dela do kojih često dolazi u vezi sa slučajevima ponovnog zauzimanja imovine su, najpre, "uklanjanje ili oštećivanje službenih pečata ili oznaka"¹², koje se kažnjava novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, i; kao drugo, "kršenje nepovredivosti doma i ili drugog prostora"¹³, koje se kažnjava kaznom zatvora do tri godine. Izvršenje prvog dela se često javlja zbog toga što kada Kosovska agencija za imovinu oslobodi imovinu ona se uvek nakon toga zapečati da bi se sprečio ulazak uzurpatora, a uklanjanje pečata je samo po sebi krivično delo. Drugo delo je opšte delo sprečavanja svakog uljeza od ulaska u nečiju privatnu imovinu. Nijedno od ova dva gore navedena dela ne zahteva utvrđivanje "namere" izvršioca da zauzme imovinu na duži vremenski period.

---

⁷ Videti član 17(2) Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (UDLJP), koju je Generalna skupština UN usvojila 10. decembra 1948. god., u kojem se navodi da "niko ne sme biti samovoljno lišen svoje imovine". Videti takođe član 1 Protokola Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP).

⁸ Videti član 22 Ustava Kosova, od 15. juna 2008. god.

⁹ *Albergas i Arlauskas protiv Litvanije*, stav 58, ESLJP, presuda od 27. maja 2014. god.

¹⁰ *Orfanides protiv Turske*, stav 35, ESLJP, presuda od 20. januara 2009. god., postala je konačna 6. jula 2009. god.

¹¹ Krivično zakon Kosova, br. 04/L-082, od 1. januara 2013. god.

¹² *Ibid*, član 414.

¹³ *Ibid*, član 200.

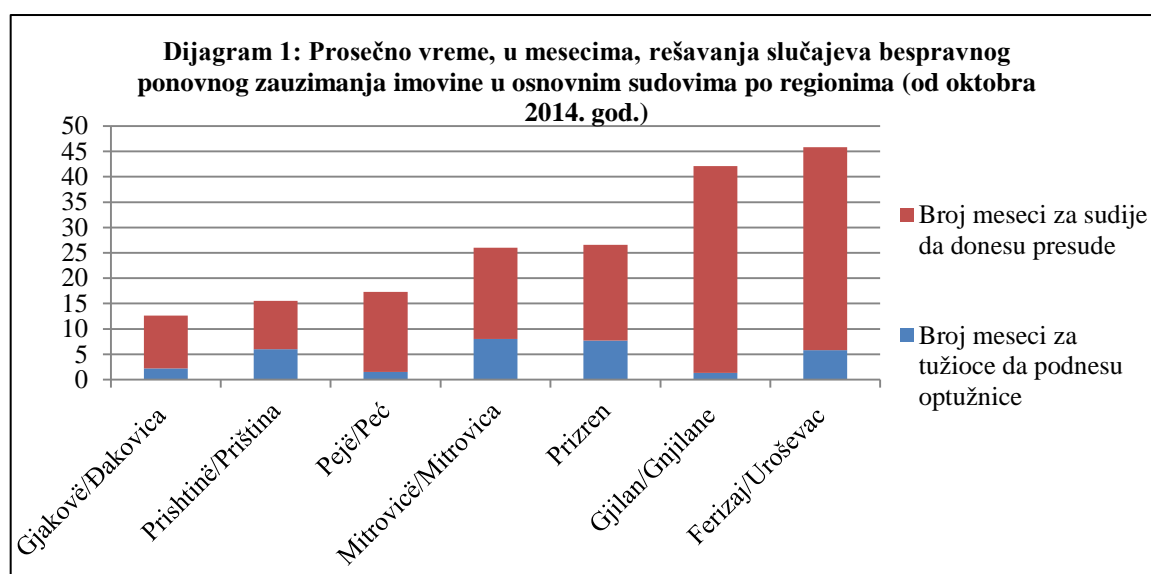
3. ZABRINUTOSTI UTVRĐENE U DELOTVORNOM REŠAVANJU SLUČAJEVA PONOVNOG BESPRAVNOG ZAUZIMANJA IMOVINE

3.1 Osnovne informacije

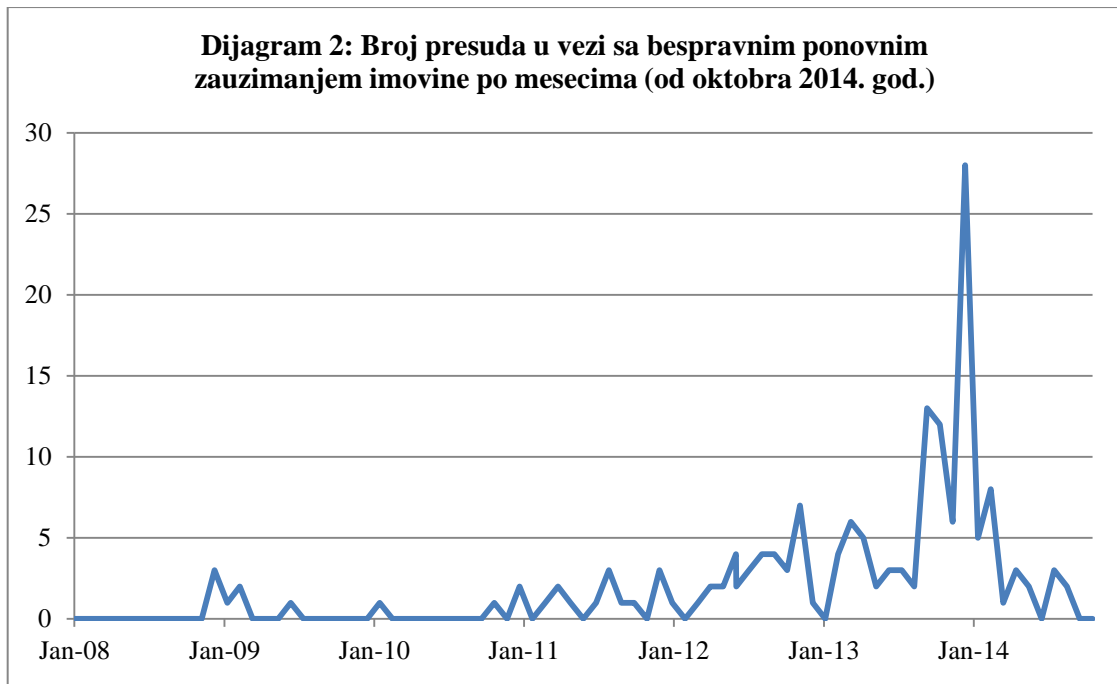
Kosovska agencija za imovinu (KAI) je u periodu između 2008. i 2013. uputila tužilaštvu ukupno 326 predmeta bespravnog ponovnog zauzimanja imovine pod njenom upravom. OEBS je dobio spisak predmeta od KAI i pratio je predmete kroz različite faze krivičnog postupka u tužilaštvima i pred sudovima. Preko 95 odsto imovine u pitanju koju su ponovno zauzeli pripadnici zajednice kosovskih Albanaca je u svojini pripadnika srpske zajednice na Kosovu.

U svim predmetima, KAI je u skladu sa svojim mandatom izvršio prvobitnu deložaciju uz pomoć KP. Deložacije su bile neuspešne jer je ta imovina kasnije bila ponovno zauzeta. KAI u svojstvu administratora imovine u pitanju je zatim pribegao sistemu krivičnog pravosuđa radi rešavanja pitanja ponovnog zauzimanja imovine.

Do oktobra 2014. godine, konačne presude su donete u samo 42 odsto od tih predmeta (137). U proseku je trebalo dve godine i tri meseca da u predmetima bude donesena konačna presuda od trenutka kada je KP dostavio predmet tužilaštvu, iako (kao što je navedeno dole u dijagramu 1) ovo značajno varira u zavisnosti od regiona:

Kao što se može videti na dijagramu 2 u nastavku, izgleda da je u decembru 2013. ostvaren neki napredak da se ubrza rešavanje ovih pitanja, sa neuobičajeno velikim brojem presuda donesenih u predmetima bespravnog ponovnog zauzimanja imovine. Međutim, ovi uspesi su se pokazali samo kao privremeni.

OEBS je utvrdio značajne nedostatke u obradi i izvršenju predmeta bespravnog ponovnog zauzimanja koji ugrožavaju ostvarivanje prava na mirno uživanje imovine u skladu sa članom 1 Protokola 1. Konkretni zaključci su navedeni u nastavku.

3.2 Pitanja koja se tiču Kosovske agencije za imovinu (KAI)

3.2.1 Podnošenje prijava Kosovskoj policiji

KAI je poveren mandat za rešavanje vlasničkih potraživanja nad privatnom nepokretnom imovinom i potraživanja za prava korišćenja nad privatnom nepokretnom imovinom kada vlasnik nije u mogućnosti da ostvari ta prava,¹⁴ i u obavljanju svojih dužnosti može staviti imovinu pod svojom upravom.¹⁵ Praćenje OEBS-a ukazuje na to da u slučajevima bespravnog ponovnog zauzimanja, KAI podnosi krivičnu prijavu zbog bespravnog ponovnog zauzimanja neposredno samo odgovarajućem tužilaštvu, a ne KP.¹⁶ Ni u jednom slučaju KAI nije podneo prijavu KP ili tražio da prvobitno obaveštenje o deložaciji bude ponovno izvršeno. Ovo je u suprotnosti sa procesom koji se koristi za izvršenje prvobitnog naloga za deložaciju odnosno tokom procesa gde KAI blisko saraduje sa KP kako bi se osiguralo da je deložacija izvršena..

¹⁴ Pogledajte član 2, Uredba UNMIK-a br. 2006/10

¹⁵ Vidi član 3 Uredbe UNMIK-a br. 2006/50 koji navodi odgovornosti KAI. Vidi takođe član 16.5 iste Uredbe koji navodi da "[s]vaku osobu koja bez zakonitog opravdanja uđe u imovinu lomljenjem pečata iseliće organ za sprovođenje zakona." (Nakon toga zamenjen Zakonom br. 03/L-079 koji menja i dopunjuje Uredbu UNMIK-a br. 2006/50 o rešavanju potraživanja koja se odnose na privatnu nepokretnu imovinu, uključujući i rešavanje poljoprivredne i komercijalne imovine, 13. jun 2008. godine). Vidi i član 69 kosovskog zakona br. 04/L-12 o krivičnom postupku (ZKP) 1. januar 2013. godine, koji daje autonomiju policiji da istraži krivična dela.

¹⁶ To je potvrđeno u nekoliko razgovora koje se OEBS-ovi posmatrači obavili sa predstavnicima KAI u periodu od septembra 2013. do februara 2014.

Najefikasniji načini na osnovu kojeg osumnjičeni može odmah da se iseli iz imovine je ako KAI podnese prijavu za ponovnu deložaciju Kosovskoj policiji koja nakon toga može da nastavi sa izvršenjem prvobitnog naloga za deložaciju iseljenje i /ili privremeno uhapsi i pritvori izvršioca.¹⁷ Pošto se ovo ne čini, osoba koja se bespravno uselila u imovinu može ostati u imovini nastavljajući da izvršava krivično delo bespravnog ponovnog zauzimanja imovine dok se predmet ne reši što u nekim sudovima može potrajati i nekoliko godina.

Podnošenje prijave KP ne isključuje KAI da takođe prosledi slučaj tužilaštvu. Pošto je ponovno bespravno zauzimanje krivično delo, postupak takođe treba da se pokrene kako bi se lice koje je ponovno zauzelo imovinu krivično gonilo i oštećilo oštećeno lice.¹⁸ Obaveštavanje obe institucije o ponovnom bespravnom zauzimanju bi verovatno najefikasnije osiguralo početno rukovanje predmetom

3.2.2 Praćenje predmeta

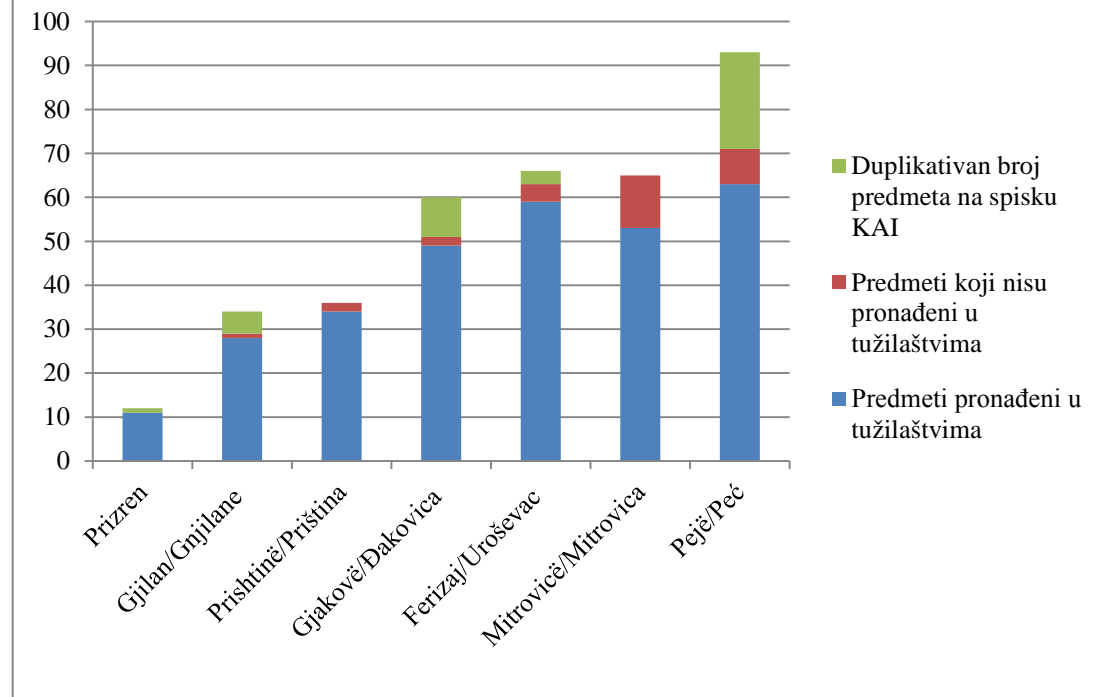
Način na koji se vodi evidencija bespravnog ponovnog zauzimanja koju vodi KAI i koju prate institucije za izvršenje takođe izaziva zabrinutost. Spisak KAI koji je dostavljen OEBS-u sadrži 366 upućenih predmeta. Međutim, nakon daljnje istrage koju je sproveo OEBS, 40 evidentiranih podataka su bili dvaput računati. Tako da neki predmeti koji su zapravo zatvoreni, KAI je smatrao kao još uvek nerešenim. Osim toga, nekih 29 predmeta na spisku predmeta KAI koji su upućeni tužiocima ne mogu da se pronađu niti kod tužioca niti u sudovima. Dijagram 3, u nastavku navodi broj predmeta koje je KAI uputio po regionu.

---

¹⁷ Član 8.2 Zakona o policiji daje KP opšte ovlašćenje da pomogne centralnim i lokalnim institucijama vlasti u obavljanju svojih dužnosti, kao što je u obezbeđivanju deložacije: "Na zahtev centralnih ili lokalnih vladinih institucija, policija je ovlašćena da im pruži pomoć u obavljanju njihovih javnih dužnosti kada postoji razlog da se veruje da sigurnost osobe ili osoba koje obavljaju javne dužnosti može biti dovedena u opasnost zbog mogućeg otpora prema njihovim postupcima. "Osim toga, KP ima opšte ovlašćenje da uđe u prostorije i da zaustavi izvršenje krivičnog dela koje je u toku, kao što je ponovno bespravno zauzimanje. Vidi član 11.1 Zakona o policiji ("Polijski službenik ima ovlašćenje da primeni razumnu kontrolu na lica i imovinu u okvirima svoje nadležnosti i ovlašćenje da donosi i sprovodi zakonite naredbe i uputstva za članove društva u celini za ostvarivanje legitimnih policijskih ciljeva."). KP može privremeno da uhapsi i pritvori osobu, kao što je osoba koja je ponovo bespravno uzurpirala imovinu, uhvaćeno u izvršenju krivičnog dela. Vidi član 162 (ZKP) ("Ako je osoba zatečena u izvršenju krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti ili se goni, policija ili bilo koja druga osoba ima ovlašćenje da privremeno uhapsi to lice čak i bez sudskog naloga "). *Supra* fusnota 15.

¹⁸ Vidi član 6 (2) ZKP-a, u kojem se navodi: "[k]rivični postupak će se pokrenuti samo na osnovu odluke državnog tužioca kada postoji osnovana sumnja da je krivično delo učinjeno. "Vidi i član 6 (3) u kojem se navodi da" državni tužilac može pokrenuti krivični postupak u skladu sa stavom 2 ovog člana po prijemu informacija iz policije, iz druge javne ustanove, privatne institucije, pripadnika javnosti, medija, na osnovu informacije dobijene iz drugog krivičnog postupka, nakon podnošenja žalbe ili predloga oštećenog. *Supra* fusnota 15.

Dijagram 3: Regionalna raspodela predmeta koje je KAI dostavila tužilaštvima (od oktobra 2014. god.)

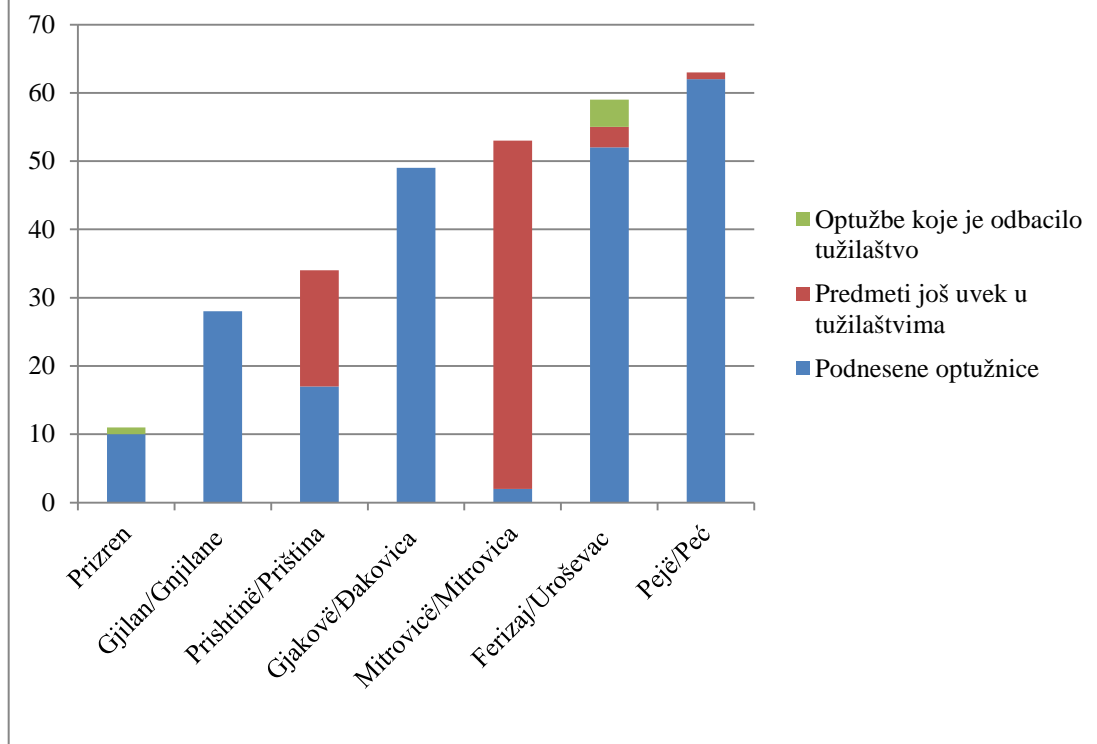
Konfuzija u vezi sa stvarnim brojem predmeta ponovnog zauzimanja koji se odnose na imovinu kojom upravlja KAI i status tih predmeta ometa efikasno izvršenje tih radnji. Potrebno je bolje vođenje evidencije i proaktivnija komunikacija između KAI i tužilaštava o statusu predmeta zbog jasnoće o opsegu problema bespravnog ponovnog zauzimanja.

3.3 Pitanja koja se tiču tužilaštva

3.3.1 Predmeti koji još čekaju u tužilaštvima

Do oktobra 2014. bio je 71 predmet koje je KAI uputio tužilaštvima u periodu između 2008. i 2013. koji su još uvek bili u tužilaštvima, a u kojima nije niti podignuta optužnica niti su tužiocima odbacili optužbe. Dijagram 4 u nastavku, navodi detalje prilikom rukovanja primljenih predmeta od KAI klasifikovani po regionu.

Dijagram 4: Rešavanje predmeta koje su dobila tužilaštva (od oktobra 2014. god.)

Rešavanje predmeta u tužilaštvima u Prishtinë/Prištini i Mitrovicë/Mitrovici ukazuje na posebna pitanja. Od 36 predmeta koje je podneo KAI tužilaštvu u Prishtinë/Prištini, 17 predmeta još uvek nisu rešena. Prema rečima tužioca u tom tužilaštvu, u svih 17 predmeta identitet počinitelja se ne može utvrditi. Imajući u vidu činjenicu da je na početku KAI izdao nalog za iseljenje protiv uzurpatora, nije jasno zašto tužioci ne mogu da utvrde identitet počinitelja. Stoga, veliki broj predmeta sa oznakom da je uzurpator "nepoznat" ukazuje na neuspeh u procesu istrage.

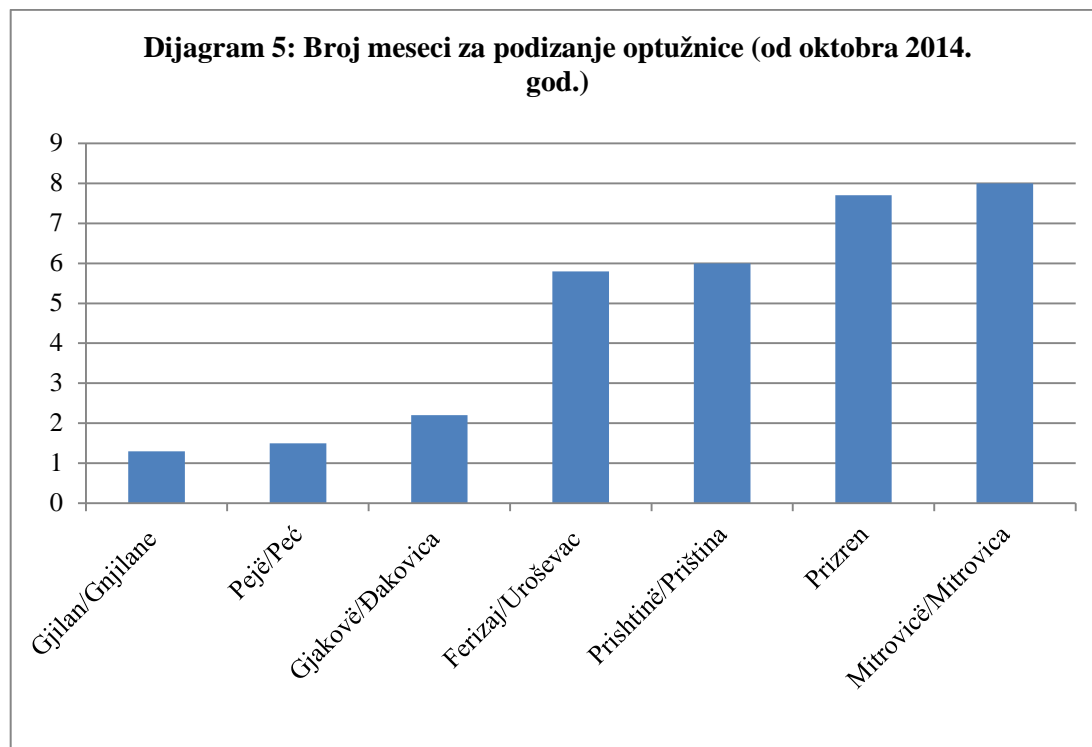
U regionu Mitrovicë/Mitrovica situacija je složenija nego u ostalim regionima. KAI je u periodu između 2008. i 2013. potvrdio da je prosledio 65 predmeta tužilaštvu.¹⁹ Tužilaštvo tvrdi da je primilo 53 predmeta, ali je samo u dva predmeta optužnica podnesena.²⁰ Osim toga, zbog nedostatka kancelarijskog prostora i teških radnih uslova, tužilaštvo u Mitrovicë/Mitrovici je zatražilo od KAI da ne dostavlja druge predmete do daljnjeg. Imajući u vidu da su ovi predmeti po svojoj prirodi prožeti međuetničkim karakterom i vezani za sukob, kao i njihov relativno jednostavan karakter, ovi predmeti izgleda da su one vrste koji bi trebalo da procesuiraju tužilaštvo u Mitrovicë/Mitrovici, bez obzira na pomenute probleme oko uslova za rad.

¹⁹ KAI je dostavila spisak nerešenih predmeta pred sudovima na Kosovu, februar 2014. godine.

²⁰ U vreme objavljivanja nisu bili poznati razlozi zašto su bile samo dve podnesene optužnice.

3.3.2 Vreme za podnošenje optužnice

Širom Kosova, prosečno vreme za podizanje optužnice od trenutka podnošenja krivične prijave tužilaštvima je pet meseci, iako (kao što je navedeno u dijagramu 5 u nastavku) ovo se značajno razlikuje od regiona do regiona.

Slučajevi bespravnog ponovnog zauzimanja imovine nisu pravno kompleksna jer: obično se odnose samo na jednog okrivljenog; obim dokaza je umeren; nivo složenosti uključenih pravnih pitanja je nizak; i ne postoje nerešeni sporovi oko vlasništva. Upravo zbog tih razloga tužilaštava bi trebalo da podnesu optužnice čak i ranije od vremenskog perioda naznačenog u ovom izveštaju. Tužilaštva u Gjilan/Gnjilanu, Pejë/Peći i Gjakovë/Đakovici uz period koji je negde oko dva meseca ili manje pokazuju da je to moguće. Zaista, kao što se može videti na dijagramu 3, dva ova tužilaštva, tužilaštva u Pejë/Peći i Gjakovë/Đakovici imaju veliki broj ovih predmeta u poređenju sa nekim regionima sa sporijim vremenom reagovanja kao što su Prizren i Prishtinë/Prishtina.

3.3.3 Sadržaj optužnica

Tužilaštva su u periodu između 2008. i do kraja 2012. godine podnela optužni predlog u 220 predmeta jer su imali pravo na to u skladu sa prethodnim Privremenim zakonom o krivičnom postupku.²¹ Od 1. januara 2013. godine,

²¹ Pogledajte Privremeni krivični zakon Kosova proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2003/25, 6. jula 2003. godine, sa izmenama i dopunama. Dana 6. novembra 2008. godine, Skupština Kosova proglasila je Zakon br. 03/L-002 o izmenama i dopunama Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova (u daljnjem tekstu PKZK), Poglavlje XL: Skraćeni postupak, čl. 461 i 462. Optužni predlog odnosi se na skraćeni postupak za koje je osnovna kazna novčana kazna i kazna zatvora u trajanju do tri godine.

podignute su redovne optužnice jer u skladu sa novim Zakonikom o krivičnom postupku nije moguće podneti optužne predloge. Međutim, redovne optužnice podnete u 2013. bile su još uvek u velikoj meri optužni predlozi. Na primer, tužioci nisu na odgovarajući način opisali međuetničku prirodu predmeta i generalno su uzimali u obzir kao oštećenu stranu KAI pošto je imovina bila pod upravom KAI, a ne stvarnog vlasnika imovine.²²

3.3.4 Podignute optužbe

U 117 završenih predmeta koje je detaljno ispitao OEBS, tužioci su redovno bili bezuspešni da podignu odgovarajuće optužbe u pogledu činjenica. Na primer, u 94 tih predmeta samo optužbe za “uklanjanje ili oštećenje službenog pečata ili oznaka”²³ iako je jasno na osnovu činjenica iz predmeta da je okrivljeni uklonio službeni pečat kako bi ponovno ušao u imovinu. Ne okrivljujuće okrivljene za “bespravno ponovno zauzimanje imovine,”²⁴ pored uklanjanja zvaničnog pečata, deložacija okrivljenog nije naređena u presudi.²⁵ Osim toga, optuženi je optužen za jedno krivično delo umesto dva, težina predmeta nije evidentna i veća odnosno teža kazna nije određena.²⁶

Predmeti pred Osnovnim sudom u Gjakovë/Đakovici predstavljaju izuzetak: od ukupno 32 razmatrane pravosnažne presude, samo u jednom slučaju okrivljeni su optuženi za oba gore pomenuta krivična dela.

3.3.5 Tražene kazne

OEBS je uočio da prilikom izricanja kazni tužioci redovno zastupaju pasivan pristup, prepuštajući sve sudiji, bez davanja predloga o određenoj kazni, umesto čega jednostavno predlažu da okrivljeni bude kažnjen „u skladu sa zakonom”. Kada su tužioci zahtevali posebne kazne, one su uglavnom obuhvatale i bile u skladu sa zakonskim minimumom. U nekim slučajevima, na primer, tužioci su zahtevali samo kazneni nalog (drugim rečima, novčanu kaznu).

Gore navedeni činoci, ako se razmatraju zajedno, sugerišu da u mnogim slučajevima nije sprovedena efikasna krivična istraga i krivično gonjenje. U tom pogledu, ESLJP je presudio da „tamo gde se radi o uplitanju krivičnog karaktera [navedena] obaveza će pored ostalog obuhvatati i obavezu institucija da sprovedu efikasnu krivičnu istragu, i ako je potrebno, krivično gonjenje”.²⁷

²² Vidi član 62, ZKP, *Supra* fusnota 15

²³ Član 322, PZKP. Takođe član 414, ZKP, *Supra* fusnota 15

²⁴ Član 259, PZKP. Takođe, član 332, ZKP, *Supra* fusnota 15

²⁵ Do izvršenja prvog krivičnog dela dolazi čim dođe do uklanjanja službenog pečata, dok drugo krivično delo spada u grupu trajnih krivičnih dela koja se vrše u kontinuitetu sve dok se nepokretna imovina nalazi u posedu okrivljenog lica.

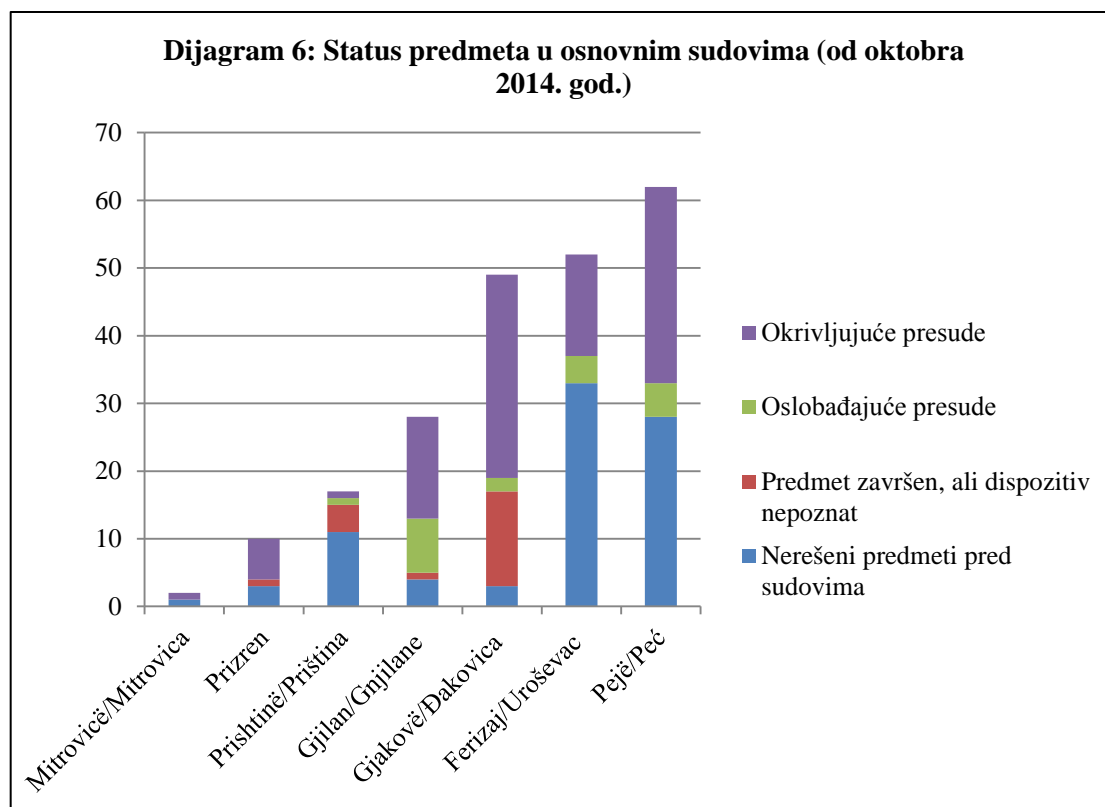
²⁶ U skladu sa PZKP, uklanjanje službenog pečata je bilo krivično delo za koje je bila zaprećena veća maksimalna kazna u poređenju sa krivičnim delom bespravnog zauzimanja imovine. Ovo više nije slučaj u skladu sa novim ZKP.

²⁷ *Blumberga protiv Latvije*, presuda ESLJP, doneta 14. oktobra 2008.

3.4 Pitanja koja se tiču rada sudova

3.4.1 Neopravdana kašnjenja

Od ukupno 220 optužnica i optužnih predloga koje su podnela tužilaštva, osnovni sudovi su doneli presude u 137 predmeta. U pojedinim sudovima postoji značajan broj nerešenih predmeta. U dijagramu 6, ispod, detaljno je predstavljen status predmeta koji su podneti u Osnovnom sudu do oktobra 2014.²⁸

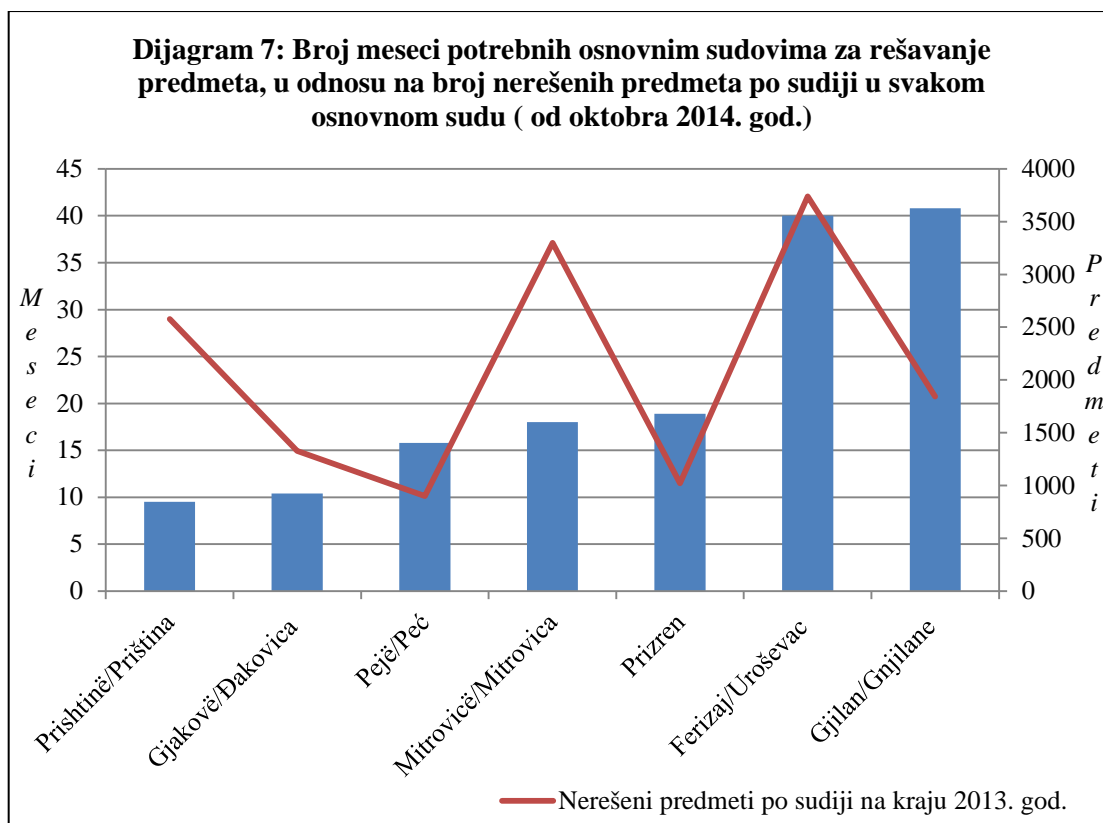

Postoje takođe značajna kašnjenja u rešavanju ovih predmeta preko sudova. Prosečno vreme potrebno da se donese presuda iznosi oko 22 meseca, iako se to vreme dosta razlikuje među osnovnim sudovima. U dijagramu 7, ispod, detaljno je predstavljeno prosečno vreme potrebno svakom Osnovnom sudu da reši predmete, u poređenju sa brojem nerešenih predmeta sa kojim se svaki Osnovni sud suočava, dat je broj nerešenih predmeta po sudiji.²⁹ Kao što se može videti iz dijagrama 7, efikasan rad sudova u rešavanju predmeta bespravnog ponovnog zauzimanja imovine nije povezan sa ukupnim brojem nerešenih predmeta u svakom sudu. Neki sudovi sa relativno velikim brojem nerešenih predmeta (npr. Prishtinë/Priština) brzo rešavaju predmete, dok drugi sa malim brojem nerešenih predmeta (npr. Gjilan/Gnjilane) sporo rešavaju predmete.

²⁸ Videti *supra* fusnotu15. U nekim slučajevima Osnovni sud nije bio u mogućnosti da sačini spis predmeta, ali je u pisarnici suda zabeležena činjenica da je predmet završen kao i datum kad je doneta presuda ili oslobađanje od optužbe.

²⁹ „Broj nerešenih predmeta u 2013. po sudiji” se izračunava tako što se broj otvorenih predmeta u Osnovnom sudu koji su nerešeni krajem 2013. deli sa brojem sudija dodeljenih Osnovnom sudu. Podaci za taj proračun dobijeni su iz Godišnjeg izveštaja za 2013. SSK: *statistički podaci sudova*, dostupno na: http://kgjk-ks.org/repository/docs/RAPORTI-VJETOR-2013-Anglisht_885030.pdf.

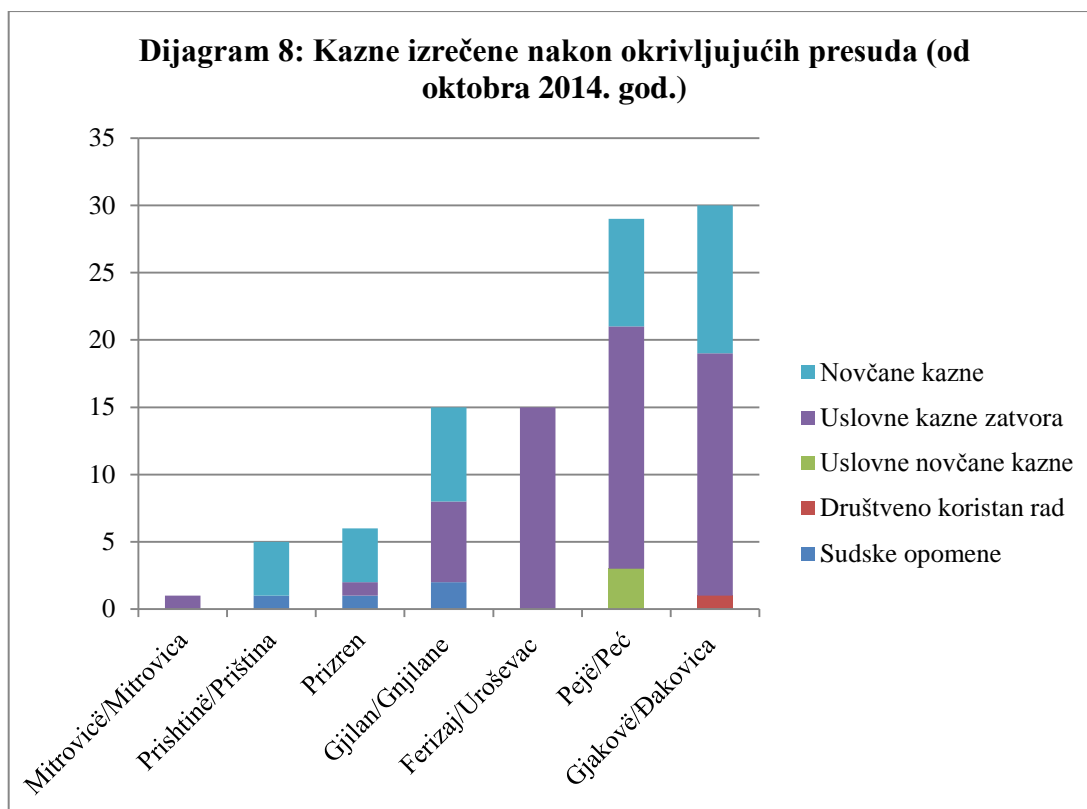

Posebne karakteristike predmeta bespravnog ponovnog zauzimanja - njihova relativno jednostavna priroda, element zasnovan na međuetničkoj povezanosti, te njihov uticaj na imovinska i stambena prava zajednice kosovskih Srba – ukazuje da je potrebno brzo rešavati predmete.³⁰ Ipak ovi predmeti se u određenim sudovima ne rešavaju po hitnom postupku. Primer da Osnovni sudovi u Prishtinë/Prištini i Gjakovë/Đakovici mogu rešiti predmete za oko 10 meseci u proseku pokazuje da se ovi predmeti mogu obrađivati relativno brzo uprkos činjenici da u slučaju Prishtinë/Prištine postoji relativno veliki broj nerešenih predmeta.

3.4.2 Izricanje kazne

Pitanje koje se tiče izricanja blagih kazni izaziva veliku zabrinutost. Od ukupno 117 predmeta koje je OEBS detaljno analizirao, nakon presude, 97 je rezultiralo osuđujućom presudom. U dijagramu 8, ispod, detaljno su prikazane izrečene kazne u tih 97 predmeta.

³⁰ Videti ZKP uopšteno, *Supra* fusnota 15, i naprimer: član 159, za vreme trajanja istrage i podizanja optužnice. Videti takođe članove 242, 245, 285, i 314 u kojima su detaljno navedeni rokovi za prvo ročište za saslušanje, drugo ročište za saslušanje i glavni pretres.

Nijedan predmet nije rezultirao kaznom zatvora. Umesto toga, od ukupno 34 izrečene kazne, OEBS je uočio da je najviša bila novčana kazna u iznosu od 600 evra. Uočeno je ukupno 59 uslovnih osuda, gde je najstrožija bila uslovna osuda u trajanju od godinu dana zatvora ako osuđeni ne učini krivično delo ni u roku od dve godine po isteku uslovne kazne. Pasivnost tužilaca tokom suđenja je još jedan od činilaca koji doprinosi izricanju blagih kazni. Međutim, na kraju krajeva dužnost je sudova da obezbede propisan sudski postupak i obezbede da svi činioци budu uzeti u razmatranje prilikom određivanja kazne, uključujući sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, u kojoj će srazmerno biti odražena ozbiljnost učinjenog krivičnog dela. Pored toga, sudije su dužne da u dispozitivu osuđujuće presude uvek uključe posebne podatke da pored toga što je optuženi proglašen krivim za bespravno ponovno zauzimanje imovine, optuženo lice mora takođe i napusti tu imovinu ukoliko je ono to lice koje uzurpira tu imovinu. Ipak, u ovim slučajevima, deložacija optuženog je naložena u samo sedam slučajeva, koji su svi bili u Osnovnom sudu u Gjakovë/Đakovici, što ukazuje da imovina može ostati uzurpirana čak i po okončanju krivičnog postupka.³¹

3.4.3 Restitucija

Sudovi takođe ne izdaju odluke o restituciji kako bi obešteli vlasnika imovine iako u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku na to imaju pravo.³² U 97 okrivljujućih

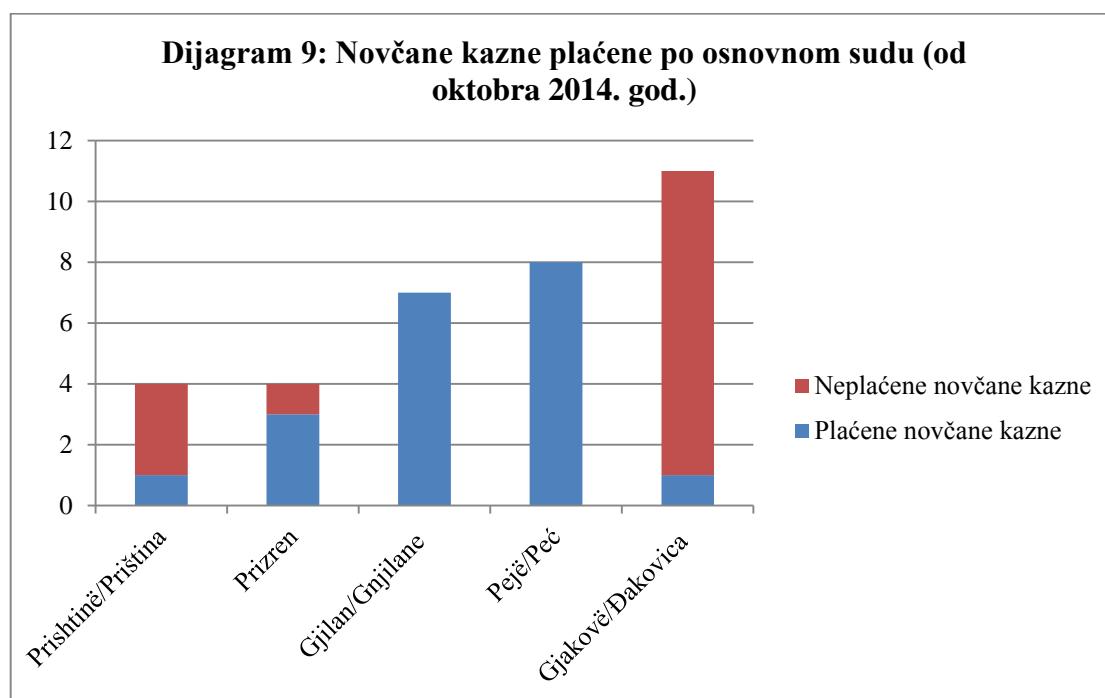
³¹ Osnovni sud u Gjakovë/Đakovici, presuda P. br. 95/2012 od 21. avgusta 2013, presuda P. br. 241/12 od 28. juna 2012, presuda P.br. 236/12 od 14. novembra 2012, presuda P. br. 19 od novembra 2012, presuda P. br. 231/12 od 28. juna 2012, presuda P. br. 19/12 od 17. maja 2012, presuda P. br. 311/12 od 7. avgusta 2012.

³² Član 62, ZKP, *Supra* fusnota 15

presuda koje je OEBS razmatrao, sudovi ni u jednom slučaju nisu dosudili obeštećenje. Umesto toga, sudovi bi obično nakon deložacije uputili KAI³³ (ili vlasnika imovine, ukoliko je prisutan) na ostvarivanje imovinsko pravnog zahteva u parničnom postupku. Ovo je vrlo neefikasno i zastrašujuće za oštećenu stranu, koja mora da napravi dodatne troškove i izdvoji dodatno vreme kako bi ostvarila imovinsko pravni zahtev u parničnom postupku. Sud koji sudi za krivična dela bi trebalo da pouči oštećenu stranu da ima pravo na imovinsko pravna potraživanja i obeštećenje. Samo ukoliko se utvrdi da su dokazi u vezi sa imovinskim potraživanjem nedovoljni sud je dužan da uputi stranku da pokrene odvojeni parnični postupak.³⁴ Kao što je navedeno, ESLJP je u tom slučaju ustanovio da postoji pozitivna obaveza institucija da osigura da „zakon dovoljno štiti imovinska prava i da su obezbeđeni odgovarajući pravni lekovi pri čemu žrtva uplitanja može zahtevati da odbrani svoja prava, uključujući, ukoliko je potrebno, potražuje obeštećenje ukoliko je pretrpela bilo kakav gubitak”.³⁵ Izostavljanje obeštećenja je suprotno duhu ovih međunarodnih standarda, posebno ako se uzme u obzir da su oštećene strane u ovim slučajevima najverovatnije IRL i stoga imaju manje mogućnosti da traže zadovoljenje pravde pred kosovskim sudovima.

3.4.4 Izvršenje kazni

Konačno, postoje nedostaci prilikom propisivanja kazni. Od 34 izrečenih novčanih kazni, 20 je plaćeno, iako se brzina izvršenja značajno razlikuje u osnovnim sudovima. U dijagramu 9, ispod, detaljno je prikazan status izvršenja novčanih kazni u onim osnovnim sudovima gde su kazne izrečene do oktobra 2014.

³³ KIA obezbeđuje pravno zastupanje kod svih predmeta koji su pod njenom upravom.

³⁴ Član 463, ZKP, *Supra* fusnota 15

³⁵ *Blumberga protiv Latvije*, presuda ESLJP od 14. oktobra 2008, stav 67.

U samo jednom slučaju, u Osnovnom sudu u Gjilan/Gnjilanu izrečena je zatvorska kazna zbog neplaćene novčane kazne.³⁶ Osim toga, izgleda da ne postoji nikakav sistem (bilo u sudovima ili u tužilaštvu) kojim bi moglo da se prati da li je počinilac kome je izrečena uslovna kazna počinio drugi zločin tokom perioda izrečene uslovne kazne.

4. ZAKLJUČAK

Gore prikazana procena ukazuje da postoje ozbiljni nedostaci u donošenju, pokretanju i odlučivanju o sprovođenju ovih postupaka, čime je ugroženo ostvarivanje prava na mirno uživanje imovine iz člana 1 Protokola 1 EKLJP. U svetlu prirode krivičnog dela i njegovog potencijala da naškodi međuetničkim odnosima, sve zainteresovane institucije treba da razmatraju predmete po hitnom postupku i preduzmu mere kako bi se osiguralo da oni koji bespravno ponovno zauzimaju imovinu budu iseljeni iz imovine i kažnjeni na odgovarajući način u razumnom roku.

Na primer, KIA je dužna da podnese krivičnu prijavu policiji ukoliko je došlo do bespravnog ponovnog zauzimanja imovine koja je pod njihovom upravom kako bi se osiguralo sprovođenje prvobitnog naloga za deložaciju. Međutim, prilikom procene je otkriveno da KIA ne koristi policiju kako bi osigurala izvršenje naloga za deložaciju. Tužilaštvo istovremeno ne uspeva da istakne međuetničku prirodu ovih predmeta i zahteva kazne koje će u budućnosti pogoršati takvo ponašanje. Zatim, uprkos postojanju međuetničkog elementa i jasne prirode predmeta bespravnog ponovnog zauzimanja imovine, određena tužilaštva i neki sudovi ne pristupaju njihovoj obradi sa dovoljno hitnosti u postupanju.

Posledica ovih nedostataka je ta što oni koji iznova uzurpiraju imovinu mogu da uzurpiraju imovinu tokom izvršenja postupka, jer je prosečno vreme potrebno za isti oko dve godine i tri meseca, dok su kazne za ovakvo ponašanje izuzetno blage. Od ukupno 326 slučajeva ponovne uzurpacije koje je prijavila KIA između 2008. i 2013., plaćeno je samo 20 novčanih kazni i jedno lice je odslužilo zatvorsku kaznu zbog neplaćanja novčane kazne. Nisu izricane zatvorske kazne i nisu izdavani nalozi za restituciju kako bi vlasnici imovine dobili obeštećenje.

Međutim, uprkos nerazdvojivih nedostataka postoje i dobre prakse. Na primer, u Gjakovë/Đakovici, iako ima problema zbog neizdavanja naloga za restituciju i neizvršavanja kazni, predmeti prolaze kroz tužilaštva i Osnovni sud donosi rešenja u roku od godinu dana od dana kada je KAI predala predmet tužilaštvu. Štaviše, tužilaštvo u Gjakovë/Đakovici je jedino tužilaštvo za koje je OEBS uočio da sprovodi praksu gde se počinio terete i za krivično delo „uklanjanja ili oštećivanja službenog pečata ili oznaka” i za „bespravno zauzimanje nepokretne imovine”, i Osnovni sud u Gjakovë/Đakovici je jedini sud gde se u presudi zahteva deložacija (premda ovo nije usaglašena praksa).

---

³⁶ Izrečena kazna od 200 evra zamenjena je kaznom od 13 dana zatvora zbog neplaćene novčane kazne.

5. PREPORUKE

Kosovskoj agenciji za imovinu

- Blagovremeno podneti krivične prijave Kosovskoj policiji i tužilaštvu kada se dođe do saznanja da ima slučajeve bespravnog zauzimanja imovine.
- Uputiti tužioce da osim kaznenih mera i/ili zatvorskih kazni zahtevaju materijalno obeštećenje.
- Obezbediti sistematsko vođenje evidencije o slučajevima ponovnog zauzimanja imovine te da Kosovska policija i tužilaštva redovno prate predmete.

Javnim tužiocima

- Što je brže moguće predati sudovima predmete bespravnog ponovnog zauzimanja imovine.
- Poboljšati kvalitet podnetih optužnica ukazujući, na primer na međuetničku prirodu predmeta i na to ko je vlasnik imovine.
- Podići optužnice za povredu odredaba koje uređuju uklanjanje službenih pečata kao i ponovno zauzimanje imovine.
- Zauzeti proaktivan pristup u zahtevanju osude, kazni i u određenim slučajevima zatvorskih kazni koje imaju svrhu odvracanja od daljeg izvršenja krivičnih dela.
- Zahtevati materijalni obeštećenje za vlasnika imovine.
- Obezbediti da se vodi evidencija o licima kojima su izrečene uslovne kazne.

Sudovima

- Predmete bespravnog ponovnog zauzimanja imovine razmatrati u skladu sa zakonski utvrđenim rokovima.
- Budu svesni međuetničke prirode predmeta i potrebe da se donese kazna koja će efikasno zaustaviti ovakvo ponašanje.
- Izdavati naloge za materijalno obeštećenje vlasnika imovine, osim ako je to sasvim neopravdano zbog složenosti predmeta.
- U dispozitivu osuđujuće presude uvek dodati klauzulu u kojoj se navodi da bespravni stanari moraju napustiti imovinu.

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
Misija na Kosovu

PREGLED SLUČAJEVA
bespravnog ponovnog zauzimanja
IMOVINE NA KOSOVU

JANUAR 2015. GOD.